refik durbaş

İKİNCİ BASKI

ÇOCUK KİTAPLARI

CEM ÇOCUK KİTAPLARI
Cem Yayınevi Çocuk Dizisi
Nuruosmaniye Cad. Kardeşler Han Kat 3
CAĞALOĞLU-İSTANBUL

Baskı : Doğan Ofset
Tel : 519 48 33
İstanbul- 1990

refik durbaş

İKİNCİ BASKI

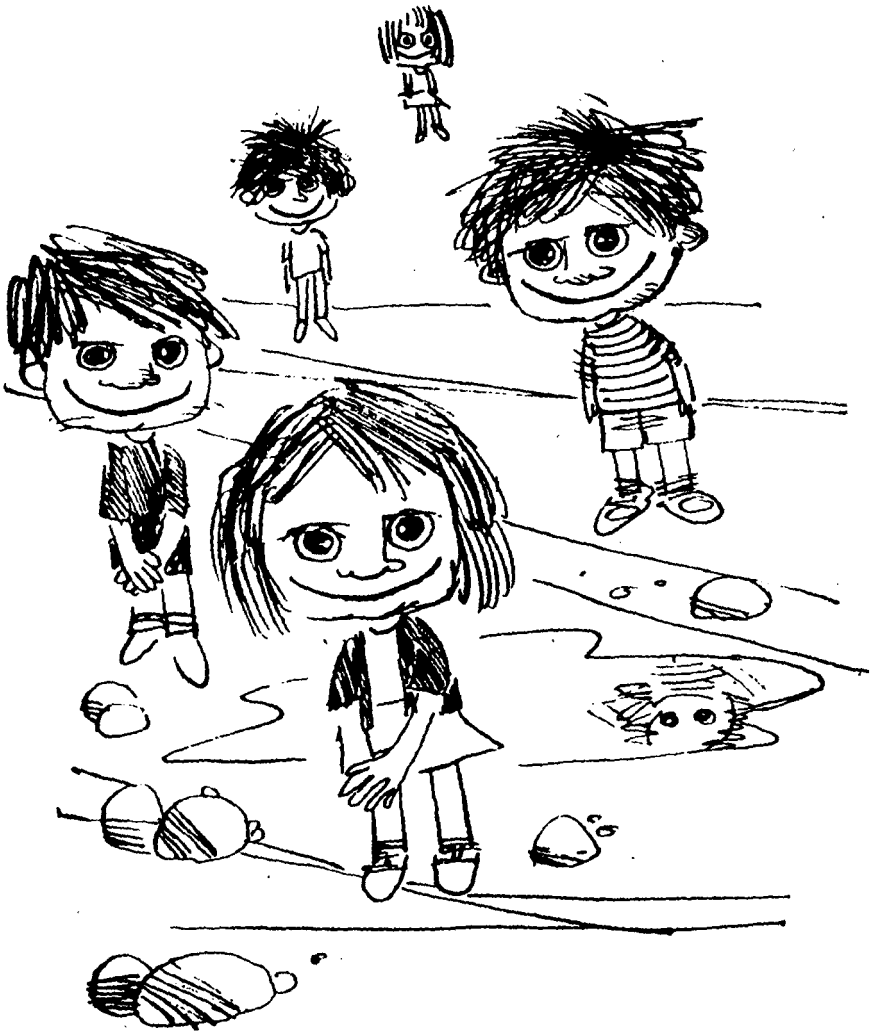
Resimleyen
HASLET SOYÖZ

cem çocuk kitapları

BARIŞ KOYUN ÇOCUKLARIN ADINI

Oyunu sever bütün çocuklar
birdirbir, uzun eşek, körebe
bu yüzden anlamı aynıdır, değişmez
oyun sözcüğünün halkların dilinde

(Oyun koyun çocukların adını)

Savaşa karşıdır bütün çocuklar
kışın: kar altında her sabah
tükenip erise de solgun nefesi
yazın: göğsü sırmalı fabrikalarda
çarkları döndürse de yoksul alevi
savaşa karşıdır bütün çocuklar
nice ölümlerden geçmişlerdir
nice rüzgârlar içmişlerdir
emeği inançla süslemişlerdir
gelincik tarlası çocuklar

(Emek koyun çocukların adını)

Gökyüzünün penceresinden şimdi
bir kuş havalansa
kanat çırpışlarında
hayatın yağmalanmış sevinci
— Kuş uçar rüzgâr kalır

(Sevinç koyun çocukların adını)

Uzay denizlerinde şimdi
bir balık ağlasa
gözyaşı billûrlarında
yüz bin umut kıvılcımı
— Alev uçar nazar kalır

(Umut koyun çocukların adını)

Çocuk bahçelerinde şimdi
bir çiçek açsa
hüzün sevince dönüşür
sevinç çiçeğe
— Ölüm uçar çocuklar kalır

(Mutluluk koyun çocukların adını)

Barıştan yanadır bütün çocuklar
sabah: kuşatılmış bir toplama kampında
ayrılığın tetiğini okşasa da elleri
akşam: yıldızların mor orağıyla
sessizliği devşirse de yetim öksüz sesi
barıştan yanadır bütün çocuklar
nice çığlık emmişlerdir
nice korku gezmişlerdir
yürekten hisli sevmişlerdir
güvercin harmanı çocuklar

(Devrim koyun çocukların adını)

Barışı sever bütün çocuklar
beştaş, saklambaç, elim sende
bu yüzden anlamı aynıdır, değişmez
barış sözcüğünün halkların dilinde

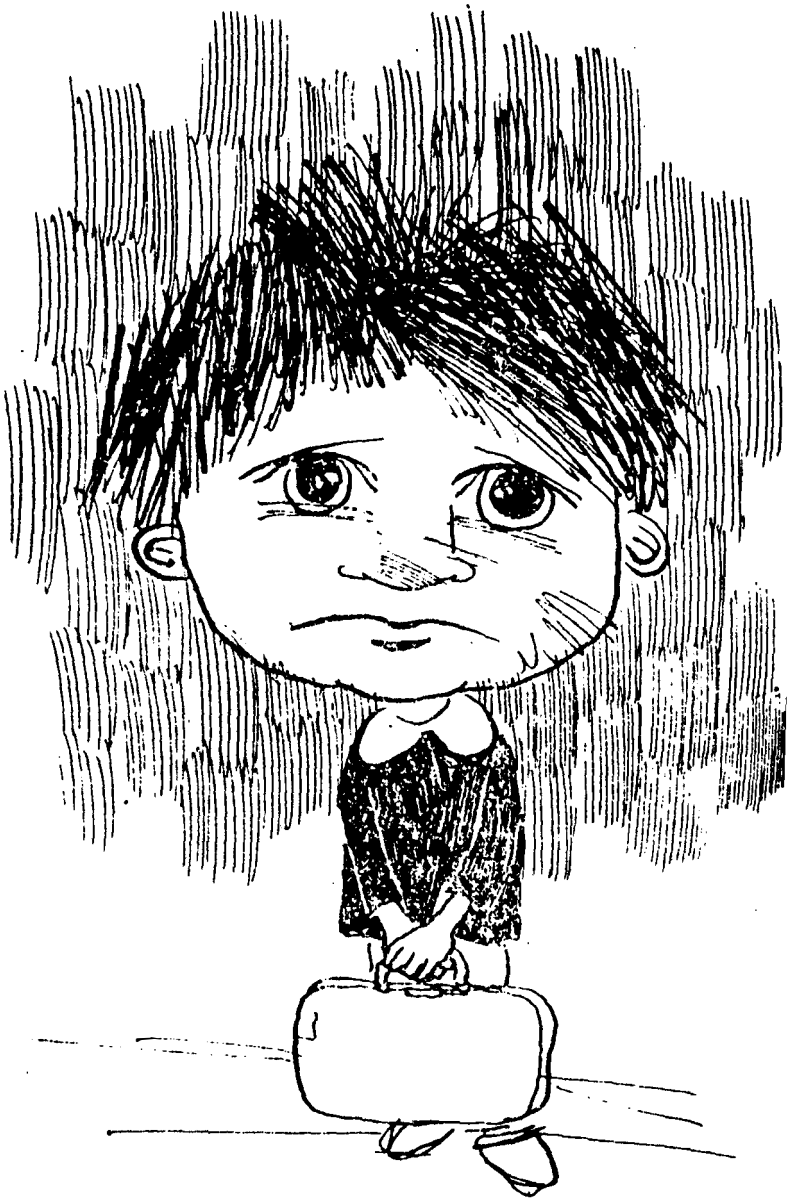
(Barış koyun çocukların adını)

KİMSE SORMADI ADINI

Tez geldi bu yıl yine güz
tez açıldı yine okullar
bir aydır akşam sabah
oturup pencere önüne
düşünüyorum sık sık
dün son kez kullandığım
pasomdaki resmime bakarak

Oturup pencere önüne
düşünüyorum sık sık
karanlık kavuşmadan
el kapılarına düşen abimi:
Sararıp solmuş gençliği
tozlu mahzeninde bir hanın
kumaşını dokuyor şimdi acının.
Oturup pencere önüne
düşünüyorum sık sık
hiç bir güneşli günde
yüzünü görmediğim ablamı:
Yalnız kokusundan anlıyorum
sofaya girişini akşam
elinde bir sürü fotoroman
ve rehnedilmiş genç kızlığı
düşlerde yaşıyor sanki
düş görmeyen ablam

Oturup pencere önüne
düşünüyorum sık sık
elleri ekmek kokulu
sevgi umut bakışlı
alnı terlen nakışlı
banka hademe emeklisi
kahve köşelerinin artığı
çoluk çocuğun oyuncağı
yaşlı yoksul babamı
en çok da onu
düşünüyorum
sonra kendimi, sonra kendimi.
Ne artıyor
ne eksiliyor içimdeki fırtına
bir aydır akşam sabah

Dün son kez kullandım
öğrenci pasomu
otobüste biletçi
dövecekmiş gibi baktı
— Yenisini almadın mı?
Sesimi çıkaramadım
bir keder şimşeği
yanıp söndü yüzümün
alaca karanlık ovasında
oysa haykırmak isterdim
sesim delip geçsin
güneş doğarken dağları
gün üzeri ırmakları
gün batarken karanlığı
haykırmak isterdim
olanca gücümle
artık okula gitmeyeceğimi

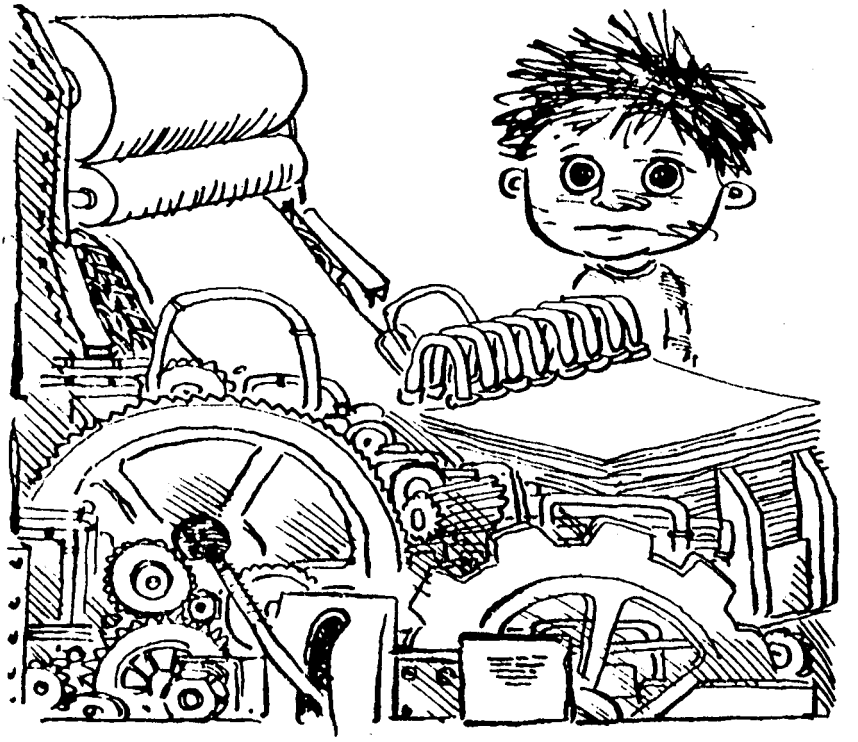
Bir aydır akşam sabah
bir de bunu düşünüyorum
pencerenin önüne oturmuş
— Artık okula gitmeyeceğim

Hatırlıyorum yıllar önce de
ağabeyim okula gitmemişti
şimdi bir dokuma ustası o.
Yine yıllar önceydi galiba
ablam okula gitmemişti
bir şirkette memur şimdi o.
Önceki yıl teyzemin oğlu
Kıvırcık Ali okula gitmemişti
şimdi bir matbaada mürettip o.
Geçen yıl can arkadaşım
Bekir okula gitmemişti
ne yaptığını bilmiyorum şimdi
ve ben de geleneğe uyarak
ve bu yıldan başlayarak
orta ikiden terkeyliyorum okulu

Akşam ağabeyim
erken geldi eve
yemekte hiç konuşmadı
sonra gazetesini alıp
divana uzandı
ben yine pencerede
düşünce dehlizindeyim.
Bir ara belli belirsiz
sesini duydum:
Sabah erken kalk
hemen hazırlan
işe başlıyorsun yarın
Hıdır'ın matbaada

O gece pek uyuyamadım
gözkapaklarımda bir ağırlık
bir kederden bin neşeye
bir neşeden bin kedere
gitti geldi içimde bir rüzgâr
uyudum aydınlık denizlerde
minik yunuslarla koyun koyuna
ve çılgınca şarkılar söyledim
mavi benekli martılara
beyaz yeleli dalgalara
yosun kokulu bulutlara
uyandım göğüs kafesimde
sarı katran bir karanlık

Sabah sekizde ağabeyim
ahşap bir hanın önünde
bıraktı beni: — Hıdır Usta'yı bul
selamı var de ağabeyimin
o anlar her bir şeyi
daha önce konuşmuştuk zati

Ürkek ürkek girdim içeri
sınıftan büyük bir yer
koca koca makinalar
mavi giysili kırk-elli kişi
kulaklarda buğulanan
kaynağı belirsiz bir gürültü
göz pınarında parlayan
tadı unutulmuş bir uğultu
genizde yankılanan
sevinci çalınmış bir koku

Yeri yurdu belirsiz bir mekân
tadı unutulmuş bir zaman
sevinci çalınmış bir çocuk

İşte o sabah, içinde
böyle belirsiz bin kederle
orta ikiden terki tahsil etti
ve yine o sabah, içinde
böyle belirsiz bin neşeyle
atıldı mini mini elleri
gelecekten alevli gözleri
umut harmanı yüreğiyle
emeğin hasadını devşirmeye
işgücünün alınterinin tarlasından
matbaaların en genç çırağı

'AC

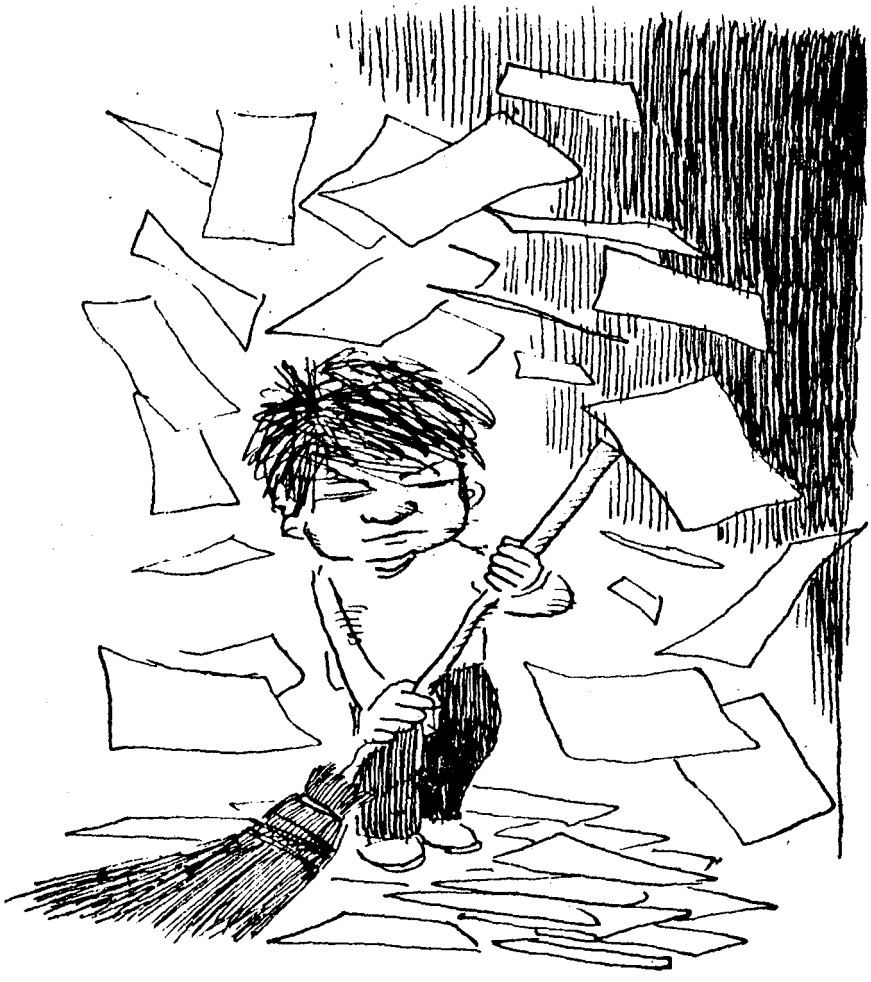
Ve usta sarı bir kâğıda
özenle yazdı kısa künyemi
Baba adı: Rıfkı, emekli hademe
Ana adı : Fadime, ölü
Doğum yeri ve yılı: Erzurum 1960
Uyruğu : T. C.

Ama kimse sormadı ne adımı
ne soyadımı

O gün hemen hemen
hiç bir iş yapmadım
sağa sola koşmaktan başka
üzerimde bir şaşkınlık
hani insan ilk gider ya okula
hani sudan çıkar ya ilk kez bir balık
hani ilk kez uçar ya bir serçe
işte öyle bir şey

Ne zaman öğle yemeği yedim
akşam ne zaman oldu
hiç hatırlamıyorum

Böylece başladı çıraklık günleri

En erkenci Hasan'la ben
ben yerleri süpürürken
Hasan sayfa açıyor

Ne çok kâğıt var yerlerde
ne çok kandili yakılmamış uyku
ve mumu söndürülmüş sevinç

Sapı boyumdan uzun
bir süpürgeyle süpürüyorum
kâğıdını, çöpünü, kurşununu yerin

Yalnız uyku ve sevinç kalıyor
bir de gölgesi yüreğimin
tezgâhın tozlu yüzünde

Hasan incecik bir oğlan
saçları alnına yapışmış
sayfa açıyor türkü söyleyerek:

«Yola çıktım Mardin'e
düştüm senin derdine
mevlam sabırlar versin
yarini yitirene

Estel yolun yarısı
yandı başım belası
bana gurbet gezdirir
kırk bin başlık parası»

Hasan en can arkadaşım
uykusuzluğun tezgâhına abanmış
sayfa açıyor sesi çiçeklenerek:
Yazılar tekneye konacak
oradan da potaya
başlıklar kasalarına
anterlinler sayfada kalsın
takımlar raflara.

İyi ama uyku hangi tekneye konacak
rüzgârı çürümüş bu düş denizinde
alınteri hangi kasalara Hasan.

Hani nerde oyunun, oyuncağın rafı
hani nerde ışığa dökülen ırmak
alevi yıldızlara akan zaman

Can arkadaşım Hasan
sayfaları açarken bir de
ilanları dağıtmayacaksın
bir de kendini.

Bir de kendini Hasan.

Ve yerler pırıl pırıldır
sayfalar açılmış
potalar yanmış
kurşun hazır artık harflere dönüşmeye
el işe, ayak koşmaya hazır
alınteri bir sıcak somuna dönüşmeye
işgücü sabırlı bir karanfile
emek sevinçli bir berekete hazır

Özsuyu kurumuş bir merhabayla
ilk Tabip Usta girer matbaaya

Birden
sarar
dört
bir
yanı
arılar
ordusunun
uğultusu:
Dizilen yazılar
almayan başlıklar
küçük ilanlar
kesilen satırlar
— Maden at: antimuandan boğulacağız
— Üç hazır: ama klişeleri gelmedi
— Bu yazı fazla: araya altı punto at
— Yukarı bak: matrisler düşmüyor

İşte ilk haberin dizgisi bitmek üzere

İZMİT, (a.a.) — İzmit'in Tavşanlı
köyünde, fırındaki ekmekleri
kontrol etmek isterken lambanın
cereyanına kapılan oğlunu
kurtarmak isteyen fırıncı,
oğlu ile birlikte elektrik
akımına kapılarak öldü.

İlk ilan sayfaya kondu işte:

İstanbul'a 40 km. Herkes arsa satıyor.
Biz gerçek deniz kenarında arsa ve
villalar satıyoruz. İsterseniz
düşlerinizdeki deniz kenarındaki
villanızın arsasını alınız.
Dilerseniz deniz kenarındaki dublex
veya tek katlı villanızın hemen
anahtarını teslim alınız.

İlk provası çekildi işte sayfanın
ve acının

Hadi durma artık
Şefik basar provayı
sen yazıişlerine koş

Mürettiphaneyle bahçe
otuz sekiz basamak
dört adımda inmelisin onu

Bahçeyle yazıişleri
yirmi altı basamak
dört adımda çıkmalısın onu

Ama son adımın havada kalıyor
ve çalıyor zil: öğle paydosu

Sefertasını potanın sıcaklığına bırakır
elinde liste, koltuğunda bir sana kutusu
bakkala çıkarsın

Çoğu evden getirmiştir aşını
herkese bol ekmek, bol sigara
yalnız Tabip Ustaya
(yine akşam çok içmiştir)
bir soda
yarım limon
iki aspirin

Bakkalda işin kolay
herbir şeyi ayrı ayrı tartmışlar, ayırmışlar
çeyrek ekmek
yüz gram peynir
yüz gram yaz helvası
pişmiş yumurta
paran bozuksa beş dakikada işin tamam

Eğer yolun düşmüşse köfteciye
sıranı bekliyeceksin
çabuk pişmez meret
boyun zor ulaşır tezgâha
yalar geçer damağını
biberin, soğanın, domatesin kokusu
(sahi niye kokmaz
evde yapılan köfte böyle)

Aman usta çabuk
pişkin olsun
yarım saattir bekliyorum

Soğanını bolca koy
yağına da bandır
piyaz istemez, ekmeği tam olsun

Geçer gider böylece
öğle güneşi
oyun güneşi
yarım bırakılan sigaranın güneşi

Geçer gider böylece
nasıra durmuş avuçlarının
geceleri sızlayan güneşi
işte, emekte, berekette
gözleri gülen güneşi

Geçer gider böylece
bakkalda ciklet alırken
eli eline değen
gözbebeklerinin ışığı çekilmiş
Cavidan kızın güneşi

Ve hiç sönmeyen
abimin arkadaş güneşi

Gerçekten arkadaş gibiyiz abimle
her sabah birlikte gidiyoruz işe
akşam ben daha erken dönüyorum
o genellikle dokuzu çeyrek geçe

Erkenden yatmış oluyor babam
ablamın elinde yine bir roman
günden güne eriyor bedenim
bedenimi kavurdukça zaman

Yemeğini yer yemez abim
hemen uzanıyor divana
önce matbaadan getirdiğim
(Satılmaz) damgalı
on saat emek verdiğim
gazeteye bir göz atıyor
sonra bir elinde kitabı
bir elinde tesbih
ağzında cıgarası
alıp gidiyor başını
bir ışıklı geleceğe

Ve anlatıyor bir daha:
Bitecek bu karanlık
güneşin doğuşu yakın
aydınlık güller açacak
yüreğinde halkımın

Ve anlatıyor bir daha :
İlk örgütlenen matbaa işçileri
6 eylül 1923 şanlı bir gündür
matbaacılık tarihimizde
o gün yaptı mürettipler ilk grevlerini

Ve anlatıyor bir daha :
Yüzünü kara çıkarma ustalarının
yaşamı alınteriyle süsleyenlerin
emekle bezeyenlerin yanında ol
çünkü senin ışığınla yanıyor
onuru sevinçli geçmişlerin
inancı mutlu geleceklerin

Yine bir gece böyle
oturmuş konuşuyorduk
birden kapı çalındı
kalkıp açtım
biri eşikte üç kişi
ne dediler
ne yanıt verdim
hiç bir şey anlamadım
yalnızca alıp gittiler
ağabeyimi

Daha bir karardı sanki gece
ama söner mi hiç umudun kandili

Anlatması uzun
sabah matbaada öğrendim
işin içyüzünü

Ne sigorta varmış ne sendika
çalıştığı yerde abimin
zaten küçük bir atölye
kırk elli kişi hepsi
başlarında ağabeyim
sekiz dokuzu karar vermiş
sendikaya girecekler
ve ücret hakkı için
birleşecekler
ve sigorta hakkı için
birleşecekler
ve emek hakkı için
birleşecekler

Birleşirler bir gün
ve çığ gibi büyürler

İşine gelmez bu patronun
ikiye böler işçiyi
ama çoğunluk abimin tarafında
ve ağır basar inançlılar
kandırılmışlara
girer onurlu bir oylama sonucu
işyerine sendika

Ağabeyim de temsilci

Ama sonu gelmez olayların
yol kesmeler
tehdit
dövme
küfür

Yıldıramaz hiç bir şey
inanç neferlerini

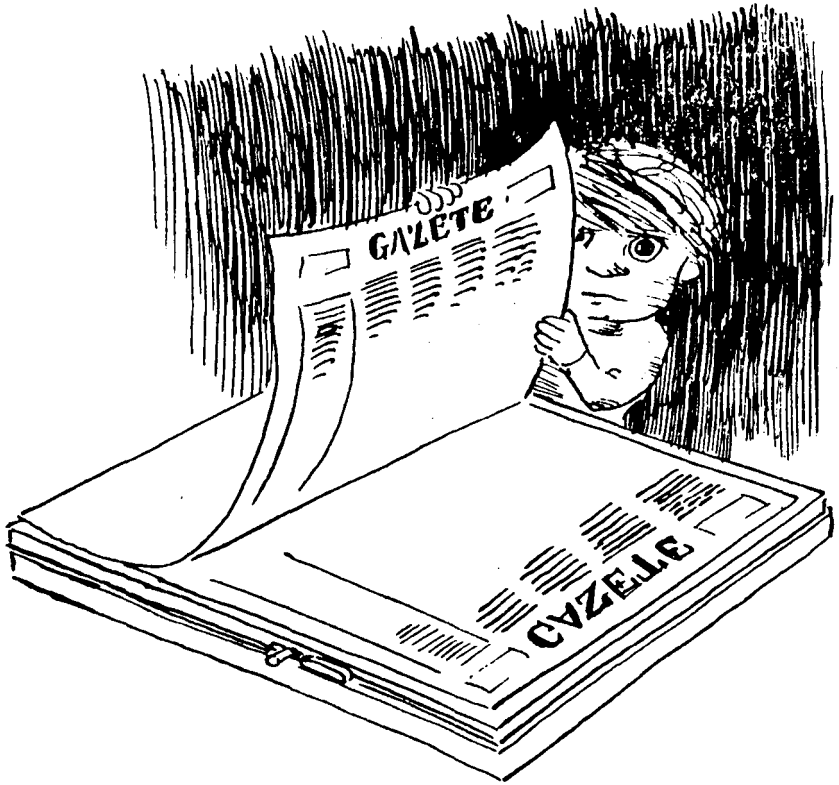
Ve devrisi gün
düzmece bir oyunla
iplik mi çalıyor ne
bir de ihbar
yasak yayınlar taşıyor yanında
evinde kim bilir neler vardır
zaten düşünceleri de
pek vatan millet hayrına değil

Böylece gözaltına alınır ağabeyim

Yüreğimden taşan hınçla
demir demir
alnımdan süzülen terle
kurşun kurşun
yumruğumda sıkılı öfkeyle
ışık ışık
gözümde parlayan umutla
sevinç sevinç
geleceğimde yanan sevdayla
barut barut

Dizdim abimin mapusluk haberini
Tek sütun üzre sonu boşlu

Bu ilk yazıydı dizdiğim belki

GAZETE

Ve kestim her bir satırını
özene bezene koparda
mürettiplerin ilk grevindeki
gözcü ustanın elleriyle
dokumacıların son direnişindeki
remayözcü kızların sabrıyla
inancın, el emeğinin, göz nurunun
hile karışmamış hamuruyla
özene bezene kestim
ve devam sayfasına
koydum tek sütun üzre:
Hiç bir yerde
hiç bir zaman
örgütlü gücün yenilmediğini

Ve geçti bir kez daha
namuslu günlerin güzel güneşi

Şimdi düşünüyorum da
bu kaçıncı yılım matbaada
babam sizlere ömür
ablam evlendi çalıştığı yerde
bir muhasebeciyle
ağabeyim alnı ak çıktı kavgadan
şimdi baş temsilci işyerinde
ve nişanlı ütüde çalışan bir kızla
ama birlikte oturuyoruz yine

Bense çırak başı oldum
sağa sola koşmak yok
bakkala gitmek de
akşam altıdan sonra
yedek yazıları diziyorum

Askere gitmeden operatör olursun diyor
usta

EMEK

Matbaada herkesin bir adı var
Tabip Usta : Baretta
Emin : Elmor
Çırak Erhan : Columbo
Düzeltmen Refik : Abadi
Vecdi : Petroçelli
Medeni : Kürt Prensi

Oysa hâlâ kimse sormadı
ne adımı ne soyadımı

Umuttan, emekten, alınterinden
aşk, inanç ve sevdadan
bir de barıştan,
'aldım adımı

Çalışan yüreklerin
birlik bilinci
örgütlü gücü
sevinçli geleceği de
soyadım olsun

cem çocuk kitapları

1944'de doğmuş **Refik Durbaş**. Bir su tesisatçısının oğlu. Eğitimine İzmir'de başlamış, İstanbul'da bitirmiş. İşçilik işportacılık yapmış. Uzun süre Cumhuriyet gazetesinde düzeltmenlik görevini üstlenmiş. İnsanları çok seviyor **Durbaş,** duyarlı şiirleri toplum içinde yaşayan insanı anlatıyor. Elinizdeki kitap **Refik Durbaş**'ın Cem Çocuk Kitapları arasında çıkan ikinci kitabı. "**Kırmızı Kanatlı Kartal**"ı severek okumuştunuz. Bu ikinci kitabı "**İkinci Baskı**"yı da beğeneceğinizi umuyoruz.

Kapak resmi: Haslet Soyöz